

Tal i
försvarsfrågan af
riksdagsmannen
A.H-. : Utg. af
vänner af
fosterland...

Hedin, Adolf,

33 B a Br.

National Library
of Sweden

Krigens
Forsvarss
So
(M)
o

Tal

i

Försvarsfrågan

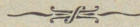
af

Riksdagsmannen

A. HEDIN

Utgifna af

Vänner af fosterlandets försvar

Upsala 1892
Almqvist & Wiksells Boktr. Aktieb.

Kungl. biblioteket

0 0000 000029327

TAL
I
FÖRSVARSRÅGÅN

AF

RIKSDAGSMANNEN

A. HEDIN

UTGIFNA AF

VÅNNER AF FOSTERLANDETS FÖRSVAR

UPSALA 1892
ALMQVIST & WIKSELLS BOKTR.-ÅRTIEB.

TAL

FÖR SVARSPRÅGAN

AV

A. HEDIN

UTGÅVA

ÅR 1902

1902

ALM. BOKFÖRL. & P. WILHELMSONS BOKTR.

Afsigten med denna skrift är att till en större allmänhets kännedom sprida några af riksdagsmannen *A. Hedins* värtaliga och fosterländska anföranden i försvarsfrågan under debatterna derom i riksdagens andra kammare.

Försvarsfrågan är fortfarande vår viktigaste angelägenhet, den, hvars lyckliga lösning är villkoret för vårt fosterlands framtida bestånd såsom en fri och själfständig stat. Sanningen häraf har ingen framhållit tydligare än herr Hedin i de anföranden, som härmed utgifvas, och de äro därför i hög grad egnade att elda till nit för vårt försvars stärkande.

Man har bifogat korta öfversigter af de viktigaste punkterna i de härordningsförslag, för hvilkas antagande herr Hedin i sina härmed utgifna anföranden uttalat sig, på det att läsaren må finna, att dessa haft samma mål, som det, hvilket regeringen ämnar förelägga den urtima riksdagen, ett mål, för hvilket hvarje svensk man borde hysa samma fosterländska ifver, som den herr Hedin i dessa tal ädagalagt.

1871.

Vid 1871 års lagtima riksdag hade Kongl. Maj:t framlagt ett härordningsförslag, bygd på följande grunder:

Armén skulle bestå af stam och beväring; stammen skulle utgöras af vår värfvade och indelta armé. Värnepliktig skulle hvarje svensk man vara från och med året näst efter det, då han fyllt 20 år, till och med det, då han uppnått 40 år. Sju år skulle han tillhöra linien, den öfriga tiden landstormen. Öfningstiden skulle för infanteriet vara 42 dagar, för artilleriet och ingenjörstrupperna 52 dagar och för kavalleriet 62 dagar under första året. Under de två följande åren skulle infanteriet öfvas under 20 dagar hvarterdera året, de öfriga vapenslagen åter 30 dagar. Dessutom kunde värnepliktige vid infanteriet, artilleriet och ingenjörstrupperna, så länge de kvarstodo i linien, inkallas till målskjutningsöfningar under högst två dagar årligen.

Då Särskilda Utskottets utlåtande om detta förslag förekom till behandling i Andra Kammaren, yttrade herr *A. Hedin*:

En högtärad ledamot af denna kammare, som tillika innehar en af de betydelsefulla platserna midt emot mig ¹⁾, inledde sitt varma och vackra anförande i måndagens förmiddagsplenum med en erinran om den gamle vise mannens och lagstiftarens bud, att ingen medborgare eger att

¹⁾ Dåvarande statsrådet, numera landshöfdingen, *P. A. Bergström*.

vara neutral i de strider, som uppröra hans land och folk. Då jag emellertid häremot för min del vill häfda berättigandet af neutralitet i viss mening, vågar jag antaga att, när jag fått förklara denna mening, skiljaktigheten mellan mig och den ärade talaren skall befinnas icke vara synnerligen stor. I en punkt är jag icke neutral, i den nämligen, att nu, ofördröjligen — jag hoppas ännu, vid denna riksdag — något verkligt och betydande *måste* göras till ordnande af vårt länge vårdslösa försvar. Deremot är jag så till vida neutral, att jag ej kan passionera mig för något af de föreliggande förslagen, utan blott är besluten att i min mån understödja hvilket förslag som helst, som innebär ett verkligt framsteg och som kan hafva någon utsigt att omkring sig samla en majoritet i Riksdagens båda Kamrar och vinna Kongl. Maj:ts bifall. Äfven derutinnan är jag neutral, att jag ej kan deltaga, vare sig å ena sidan eller å den andra, i de anklagelser och insinuationer, som här blott allt för rikligt utslungats och som neddragit debatten om den stora fosterländska frågan under, långt under den nivå, der den bort stadna från diskussionens första timme till dess sista. Det har varit ovärdigt att hota med uppror, det har varit ej mindre ovärdigt att framställa en hel samhällsklass såsom en flock af samvetlösa egoister. En anklagelse, som från flere håll uttalats med oväntad bitterhet, beder jag att få i korthet bemöta — anklagelsen mot pressen, som jag räknar min obetydliga person till ära att i någon mån representera. Om denna press ej hade utfört sitt kraftiga, oafslåtliga, oegennyttiga arbete, då låge ej afgörandet af den nu förevarande frågan i den majoritets hand, som i dag är församlad på detta rum. Utan biståndet af denna press hade ej den stora händelsen i December 1865 inträffat, och då skulle, i denna stund måhända, tre stånd votera en ny be-

väringslag. Och hvad har för öfrigt, i försvarsfrågan, pres-
sen varit, om ej ett eko af den röst, fosterlandskärlekens
heliga stämma, som talar ur svenska hjertans djup.

Jag vill ej inlåta mig på onödiga betraktelser öfver
den allmänna politiska ställningen i Europa, men anhåller
att få säga några ord om den politiska ställningen i —
Sverige. Med den fråga, hvaröfver vi inom kort skola be-
sluta, afgöres kanske äfven frågan om den politiska makt-
ställningen i vårt eget land. Vid ett föregående tillfälle
har jag erkänt, att jag betraktar såsom en af den nya Riks-
dagsordningens största förtjenster, att hon legalt förlagt
maktens tyngdpunkt, der den faktiskt finnes, nemligen hos
landtdemokratien. Men ingen makt, hur öfverväldigande
mot hvarje motstånd hon än formelt må synas, eger någon
borgen för bestånd, med mindre hon utöfvas i en anda af
rättvisa och högsinhet. Skulle denna kammares majoritet
en gång befinnas skyldig till motsatsen, då skall den dag
ej vara fjerran, när — utan att en bokstaf ändrats i Riks-
dagsordningens bestämmelser — makten glider ur de nu-
varande innehafvarnes händer och Kammarens sammansätt-
ning ej oväsentligt förändras. Att åstadkomma detta, skola
moraliska inflytelser ega styrka nog.

Af hvad jag i början yttrade, framgår redan min all-
männa ståndpunkt i förhållande till den föreliggande frågan;
men på det att ej ens en skymt af tvifvel må vara möjlig,
skall jag härmed uttryckligen förklara att, der jag sättes i
nödvändighet att välja mellan Kongl. Maj:ts obilliga och
och Utskottsmajoritetens orimliga förslag, jag skall rösta
för det förre, d. v. s. att jag yrkar afslag å den föredragna
punkten af Utskottets utlåtande. Jag gör det derföre, att
jag vill att vi skola försvara oss. Jag är djupt och lifligt
öfvertygad om, att detta ringa folk kan värna sin frihet.

Ty — såsom vår störste, oförgätlige häfdatecknare har sagt — “mäktig är, hvem ej underhandlar med sin pligt; det är den grundsats, som bevakar länders gränser och ger växt åt välden“. Och till dem, som tala om, såsom om en ringa sak, att öfvergifva sitt fosterland, vill jag ställa den frågan, om detta fosterland är allenast Sveriges berg och mark, eller om det ej är folket, med dess odling, dess frihet, dess utvecklade rättstillstånd, dess bragder, som skalderna besjungit och historien förvarar, dess stolta namn, dess gamla ära.

(Ur Andra Kammarens protokoll vid lagtima riksdagen 1871, III, 459—461.)

1877.

Vid 1877 års riksdag hade Kongl. Maj:t framlagt ett härordningsförslag, bygd på den grundsatsen, att försvaret skulle gradvis utvecklas i den riktning, att indelningsverket slutligen afskaffades och den allmänna värneplikten blefve enda grunden för vårt försvar. Denna förändring skulle genomföras under loppet af 15 år enligt ett nu framlagdt öfvergångsförslag.

Hvarje svensk man skulle vara värnepliktig från sitt 18:de till och med sitt 40:de år. Hären skulle bestå af linie, landtvärn och landstorm. Tjänstetiden i linien och landtvärnet var sex år i hvardera; de öfriga åren tillhörde de värnepliktige landstormen. — Tjänstetiden vid flottan skulle vara 12 år. — Under fredstid skulle de värnepliktige tjänstgöra i 62 dagar, nämligen 42 dagar det första och 20 dagar det andra året.

Förslaget afsåg för öfrigt ökning af de olika vapenslagens officerskårer, utbildning af intendenturen, upprättande af träng o. d.

Då Särskilda Utskottets utlåtande om detta förslag förekom till behandling i Andra Kammaren, yttrade Herr A. Hedin efter ett par inledande repliker:

Jag tillåter mig att anhålla om bifall till Utskottets förslag, icke därför att jag beundrar detsamma; nej, långt derifrån. Jag kan icke fördölja för mig att Utskottet i icke oväsentliga punkter försämrat Kongl. Maj:ts förslag.

Icke heller kan jag med gladt hjerta biträda ett utskotts-
betänkande med sådana motiv som det nu föreliggande.
Jag vill nu icke tala om att Utskottet i ett ögonblick, då
det skulle varit önskligt att vi alla fått förblifva på neutral
mark, likväl funnit lämpligt att i starka ordalag uttala sig
mot en värnpligts-härordning såsom framtidsmål. Men något
hvaremot jag icke kan underlåta att nedlägga min protest
är Utskottets yttrande, att det skulle vara af nöden att vid-
taga särskilda åtgärder för att mildra intrycket af "lagens
noggranna tillämpning". Har det då verkligen gått så långt
i vårt land? Är det verkligen så illa bestämdt med svensk
sambhällsordning och aktning för lag, att man har anledning
att befara att en lag, som af Kongl. Maj:t och Riksdag i
grundlagsenlig ordning beslutats, skall, om den noggrant
tillämpas, väcka ett sådant missnöje, att följderna deraf
icke låta sig förutses? Har det kommit så långt? Skola
vi till grad böja oss för de vexlande uttalandena från några
folkmöten, eller kanske från skränet af "afväpningsvännerna"
i hertigdömet Skåne? Nej, vare det långt ifrån mig att
erkänna något sådant. Mitt ogillande gäller icke den sär-
skilda åtgärden Utskottet i nämnda syfte föreslagit, ty den
kan af annat skäl vara berättigad; men jag har ansett mig
böra nedlägga min protest mot det anförda motivet.

Detta är för öfrigt icke det enda ställe i Utskottets
betänkande, der man hänvisar till hvad man kallar den all-
männa meningen i landet, och äfven under diskussionen har
jag hört samma allmänna mening varnande återopas af mer
än en talare. Ja, en ärad reservant inom Utskottet har
låtitt oss veta att det skulle väcka stor oro och bekymmer
i landet, om man nu utsträckte beväringens öfningstid till
62 dagar, och en annan har sagt, att det icke kan vara
klokt att nu på en gång taga ett så stort steg, att man

borde fästa afseende vid folkets uppfattning o. s. v. Först och främst ber jag att få erinra, att det synes mig ganska vanskligt att utröna hvad som i denna fråga är den s. k. allmänna meningen. Jag antager, att Riksdagen sjelf gör anspråk på att vara det säkraste, mest tillförlitliga uttryck för denna allmänna mening. Om så är, må man då besinna huruledes, endast under loppet af de tio sista åren, 1867 års riksdag uttalat sig för grundsatsen om stam och beväring — stammen bestående af befäl och trupp —, men deremot 1873 års Riksdags skrifvelse, om man blott vill läsa den och tolka den i sammanhang, otvetydigt uttalat sig för en ren värnpligtsarmé med blott befälskadrer, ty uttrycket kadresoldater, som för öfrigt förekommer endast i motiven, men icke i sjelfva den sammanfattade slutmeningen, kan icke, enligt hvad skrifvelsens ord om det sannolika antalet af de blifvande kadrerne tydligen visar, afse något annat än en reservtillgång å underbefäl. Må man vidare ihågkomma, att 1867 års Riksdag uttalat sig för bibehållandet af indelningsverket, men 1873 års Riksdag mot detsamma, att Riksdagen 1875 splittrade sig i två läger, det ena för allmän värnpligt, det andra för en härorganisation, bygd på grundvalen af stam och beväring, samt slutligen att nu 1877 års försvarsutskott kraftigt afvärjt och reserverat sig mot hvarje tanke på en ren värnpligts-härordning. Om man besinnar allt detta, må väl med skäl kunna frågas, hvar den kunskapskälla finnes, ur hvilken man kan hemta en tillförlitlig kännedom om "den allmänna meningen" i denna fråga. Kan man icke till äfventyrs på denna allmänna mening, för så vidt Riksdagens skiftande uttalanden och beslut skola anses utgöra ett uttryck deraf, snarare tillämpa folkvisans ord: "ditt sinne vill jag likna vid en blåsande vind, som far hela verlden omkring."

För öfrigt, äfven om den allmänna meningen, hvilken så mycket åberopas och som man här håller emot oss liksom ett hot, då vi gå att uppfylla vår pligt såsom folkrepresentanter, äfven om, säger jag, denna allmänna mening finnes till lika säkert, som jag för min del tror att den icke finnes till, så ber jag att få erinra om, att det är folkrepresentantens pligt att gå i spetsen för den allmänna meningen, att leda densamma i stället för att låta sig ledas, hvilket sistnämnda — såsom historien på mångt sitt blad visar — icke betyder annat än att låta sig af folkmeningen tyranniseras. Det öfverensstämmer för öfrigt hvarken med svenskt lynne eller med svensk grundlag att mottaga några imperativa mandat, minst af den nyckfullaste af alla herskare, den allmänna opinionen. Annorlunda än de, som nu hota med allmänna opinionen, tänkte för omkring sjuttio år tillbaka, vid det nya statsskickets gryning, en Anders Danielsson och hans meningsfränder. Under den ursinniga — jag kan icke använda ett lindrigare uttryck — uppståndelse, som egde rum inom Bondeståndet vid 1823 års Riksdag med anledning af representantens för Norrbotten, Johan Jakob Rutbergs motion om värnpligtens utsträckning och indelningsverkets upphäfvande yttrade Anders Danielsson bland annat följande: "Lifligt påminner jag mig den strid, som vid 1809 och 1810 årens Riksdag fördes inom detta hedervärda stånd, då fråga om konskriptionen förekom. Jag var då en af de förste, som talade för densamma, och ibland de 30] ledamöter som hos regeringen anmälde vårt beslut att för våra hemmavarande deltaga i detta ädla nationalförsvar. Med hvilken ovilja ansågos vi icke af mängden: den gick så långt, att vi måste begära regeringens skydd för våra personer, och hvilka uppträden följde icke sedermera i landsorterna? Förslaget gick likväl slutligen igenom,

och hvem klandrar numera vårt förhållande? Tvärtom rättfärdigas omsorgen, den vi använde: den var då förenad med våda och bekymmer. Nu åter erkänner hvarje redlig svensk, att i nationalbeväringen ligger vår styrka och det säkraste medel till upprätthållande af svenska namnets ära.“ Se der en rätt folkrepresentant i mitt sinne!

Genom det beslut, som Andra Kammaren nu går att fatta, skall Kammaren besvara den frågan: Hafva vi sedan 1867 gått framåt eller hafva vi skridit tillbaka i afseende på intresset för vårt fosterlands försvar, i afseende på vilighet att därför underkasta oss nödiga uppoffringar? Jag hoppas att svaret härpå skall utfalla tillfredsställande; men ännu i denna stund kan den frågan tveksamt framställas. 1867 års Riksdags Särskilda Utskott, som uttalade sig för en beväringsofning af sextio dagar, förklarade denna tid vara det minimum, under hvilket man icke kunde komma, det minimum, vid hvilket man endast under den förutsättning kunde stanna, att en del af krigsbildningen undangjordes före inträdet i den egentliga värnpligtsåldern. Det Särskilda Utskottet erinrade derom att öfningarne för vår armé, om man sammanräknade stammens längre och beväringens kortare öfningar, skulle i det hela komma att så när motsvara den schweitziska armens öfningar, hvilken armé — säger Utskottet —, såsom bekant, är den minst öfvade i Europa. Jag ber att få nämna, att sedan dess har genom den nya armélagen af år 1874 den schweitziska arméns öfningstid blifvit betydligt utsträckt. Den åsigt, som uttalades af 1867 års Särskilda Utskott, vidhölls uti krigsministerns förslag 1869; och i förslaget af 1871, då man af praktiska skäl hade funnit sig böra låta de så kallade förberedande öfningarne före beväringensåldern bortfalla, föreslogs åttiotvå da-

gars öfning. Andra Kammarens majoritet vid 1875 års Riksdag uttalade sig för nittio dagar.

Nu har Kongl. Maj:t begärt endast 62 dagars öfnings-tid, och detta har Utskottet tillstyrkt, men deremot har det mött motstånd af reservanter, af hvilka en vill med-gifva — jag tänker för en längre tid — endast 45 dagar och en annan 42 dagar från år 1880; och man har i åtskilliga anföranden betecknat såsom icke öfverensstämmande med nödig varsamhet, om man nu skulle taga ett så förfärligt stort steg som det, hvilket 1867 betecknades såsom, om uttrycket tillåtes mig, det minsta tänkbara minimum. På samma gång kan man få höra — det är första gången sådana ord träffa mina öron — sådana uttalanden som detta: "det är mig motbjudande" — märk väl, jag citerar ordagrann — "det är mig motbjudande hvarje gång man skall göra uppoffringar för landets försvar!" Jag säger derföre, att ännu i denna stund är denna fråga berättigad: hafva vi sedan år 1867 gått framåt eller hafva vi skridit tillbaka? Svaret derpå ligger i det beslut, Kammarerna kommer att fatta.

Den nästföregående högt ärade talaren har antydtt ett samband mellan representationsfrågan och härordningsfrågan. Det är icke första gången man har nämnt dessa på en gång såsom med hvarandra förbundna och beslägtade. Om emellan dem finnes en inre frändskap — och för min del är jag derom öfvertygad, ty de hafva framsprungit ur samma moderna politiska idé — synes det mig numera också gifvet, att dessa två frågors yttre förlopp skall komma att förete en märklig likhet. Man bemödade sig länge att med ens omdana vårt gamla representationsskick — dessa bemödanden gå, såsom vi veta, tillbaka ända till 1809 års grundlagsstiftande Riksdag —, men det ena efter det andra af dessa genomgripande förslag föll, och man beslöt sig

slutligen för att genom partiella reformer på samma gång förbättra det bestående och bereda väg för det nya, som skulle komma i stället, så att man slutligen kom derhän, att det De Geer'ska förslaget kunde, såsom i sig sammanfattande resultat af en hel lång utveckling, vinna seger. Det är den väg, som är företecknad äfven för härordningsfrågan: det finnes nu ingen annan väg än de partiella reformernas. Man har äfven här försökt att omskapa allt på en gång, och äfven här började de försöken för lång tid tillbaka. Baltzar Bogislaus von Platens förslag år 1809 om en nationalarmering syftade mycket längre än man sedan kom i och med den allmänna beväringen. Redan år 1823 yrkades indelningsverkets upphäfvande. Vi hafva i senare tider sett fullständiga ombildningsförslag, år 1869, 1871 och 1875; de hafva alla delat så många stora representationsförslags öde. Nu stå vi åter vid de partiella reformernas väg; den skall, efter min öfvertygelse, föra oss, om än långsamt, till målet. Det är derföre som jag yrkar bifall till Utskottets förslag och jag slutar med uttalande af den önskan, att vi icke längre måtte inför världen uppföra skådespelet af ett litet folk med söndrade sinnen.

(Ur Andra Kammarens protokoll 1877, III, n:o 43, sid. 58—62.)

1885.

Vid 1885 års riksdag hade Kongl. Maj:t framlagt ett förslag till ny värnepligtslag, som icke innebar någon mer eller mindre fullständig ombildning af hela vårt försvar, utan blott en utsträckning af beväringens öfningstid jämte nya bestämmelser om beväringens inskrifning.

Värnepliktig skulle hvarje svensk man vara från sitt 21:sta till sitt 40:e år. Tjänstetiden skulle vara 6 år i beväringens första uppbåd och 6 år i dess andra uppbåd. Under den öfriga tiden skulle den värnepligtige tillhöra landstormen. Öfningstiden skulle vara 48 dagar, däraf för fotfolket och tränngen 33 dagar första året och 15 dagar det andra året, vid öfriga vapen skulle hela tjänstgöringen fullgöras första året.

Då lagutskottets utlåtande härom förekom i Andra Kam-maren, yttrade Herr A. Hedin:

Den talare, som nyss satte sig, har förklaradt sig beredvillig, att, om från regeringen framlades ett förslag, åsyftande en bättre användning af de f. n. till försvaret utgående medlen, skänka ett sådant förslag sitt understöd. Han har i sammanhang härmed också förklaradt, att de penningmedel, som nu bekostas af det svenska folket för försvarsväsendet äro ganska betydande, hvilken erinran han rigtat såsom en anmärkning emot representantens från Kristianstad anförande. Denna anmärkning måtte dock bero

på ett missförstånd. Representanten från Kristianstad har icke sagt, att den svenska staten för försvaret utgifver *i penningar* mindre än något annat folk, utan han har sagt, att vi underkasta oss en ringare *personlig* tjenstepligt än något annat folk, och denna sats lär väl stå fast. Vi göra det mindre än Norge och mycket mindre än Schweiz, som för infanteriet har icke mindre än 109 öfningsdagar.

Representanten för Kristianstad har i dag sagt att för honom, och jag tänker han menade äfven för hans meningsfränder, frågan om afskrifning af grundskatterna och indelningsverket numera finge ses och bedömas uteslutande från de politiska skälens synpunkt. Nej! jag bestrider detta. Jag kan med honom vara ense derom, att det icke finnes något *nödvändigt* samband emellan frågan om utsträckning af värnpligten och en ny härordning, å den ena, och afskrifning af grundskatterna, å den andra sidan. Utan tvifvel *kunde* dessa frågor lösas oberoende af hvarandra, men detta innebär dock å andra sidan icke, att en afskrifning af grundskatterna och rust- och roteringsbördorna skulle vara påfordrad af allenast politiska skäl och således blott vara en eftergift, som göres för att vinna ett annat mål. För mig står det alldeles klart att, sådan utvecklingen inom den stora världen varit under de senaste decennierna, en reform af jordbeskattningen i vårt land ovillkorligen skulle hafva trängt sig fram i förgrunden såsom ett föremål för regeringens och representationens omsorger, äfven om dermed icke blifvit sammanbunden frågan om en ny härordning och utsträckning af den allmänna värnpligten. Det är icke blott detta att stora länder, man kunde nästan säga hela kontinenter, som äro af naturen rikare utrustade än vårt land och rikare utrustade än en stor del af det öfriga Europa, producera oerhörda kvantiteter till täflan

med den europeiska spanmålen; det är icke blott detta, utan det är någonting annat som tynger i vågskålen, nemligen den revolution — ty mindre är det ej — som under de sista 25—30, ja, allra helst under de senaste 15 åren egt rum i frakterna. Detta förhållande har bragt jordbruksverksamheten i större delen af Europa och särskildt i vårt land, der jordbrukaren kämpar med mycket ogynnsamma förhållanden, såsom nyss sades, i ett annat läge, så att, äfven om man icke behöfde utsträckning af värnpligten och en ny härordning, en reform i jordbeskattningen i alla fall skulle tränga sig fram; — den *kan* icke förhindras.

Samma ärade talare å Kristianstadsbänken yttrade, att i alla händelser Kammaren här i dag tager blott *ett litet steg*. Äfven derutinnan skiljer jag mig från honom. Här kan tagas ett i viss mening *stort steg*, äfven om det icke blir *så stort* som Kongl. Maj:ts föreslagit. Det skulle vara ett hyckleri, om jag sade, att jag icke helst önskade framgång åt Kongl. Maj:ts proposition, och jag hycklar icke; men jag vet att detta icke låter sig göra, och jag vill därför, så godt först som sist, förklara att jag vill vara med om sammanjemkning, således om eftergifter för att frågan denna gång icke måtte förstöras.

En ärad vän från Skåne har afstyrkt förslaget på den grund, sade han, att man härigenom skulle fastspika indelningsverket. Såsom skäl för denna sin mening har han åberopat ett yttrande i Konungens trontal detta år och tvenne anföranden af Hans Excellens Herr Statsministern. Jag läser i dessa yttranden något annat. Det må väl vara sant, att Konungen i sitt trontal har sagt: "främst bland de åtgärder, som för detta ändamål erfordras — — — ställer jag utvecklingen af den närvarande beväringssinrättningen."

Och Herr Statsministern har yttrat något om de rådande farhågorna för en värfvad stam och om bibehållande af vår nuvarande stamorganisation. Men hvad betyder det förra, annat än att man måste tänka på utvecklingen af beväringinstitutionen, så att den kan *träda i stället* för den gamla stående armén? Hvad betyder statsministerns yttrande annat än att *tills vidare* måste man bibehålla den nuvarande stamorganisationen? För mig åtminstone synes det tydligt och klart, att den gamla stamorganisationen skall komma att försvinna och icke ersättas af någon ny stam i den mening, som detta ord hittills haft, utan blifva ersatt af en stark kader af befäl och underbefäl, att vår armé sålunda blir en beväringarmé. Må man sedan kalla den milisarmé, namnet gör ingenting till saken.

Den talare jag nyss åberopat skulle till vederläggande af sina egna farhågor för indelningsverkets fastspikande kunna fråga någon af indelningsverkets specielle vänner, hvad de tänka härom. De betrakta nemligen den form, i hvilken detta förslag framlagts, såsom en spik i indelningsverkets likkista. Samme talare gjorde en annan invändning, vid hvilken jag ej kan undgå att fästa ganska stor vikt. Det är naturligt och klart, att 30 % afskrifning å grundskatterna är en säker fördel, en behållen gåfva, ty den kan icke smälta bort ur min hand, men annorlunda är förhållandet med den till samma procent satta afskrifning å rustnings- och roteringsbesvären, ty det kan icke förnekas, att denna lindring genom snart sagdt sakernas egen nödvändiga gång kan inom så och så lång tid blifva kompenserad af ytterligare tunga, som skulle kunna falla på de rustnings- och rotehålls-skyldige i följd af ökade fordringar på stammens utbildning med flere orsaker. Enligt min tanke bör man därför taga hänsyn till denna erinran, och jag förmodar att

Riksdagen, ehuru icke något alldeles direkt förslag dertill föreligger i form af motion, dock icke saknar utväg att, vare sig under behandlingen af denna lag eller då frågan om afskrifningen om några dagar kommer under behandling, vidtaga vissa försigtighetsåtgärder häremot, t. ex. genom ett tillägg till 2 § i lindningslagen om uppskattning af verkliga värdet af rust- och rotehållsbördan vid olika tidpunkter, eller också genom ett förbehåll, att, om några af krigsstyrelsen vidtagna åtgärder skulle föranleda ökade bördor för de rustnings- och rotehållsskyldige, särskild ersättning härför skall utgå af statsmedel. Jag är äfven öfvertygad om, att Riksdagen i sin helhet skall erkänna det rättvisa i denna anmärkning, som blifvit framställd af Herr Sven Nilsson i Efveröd. Således det viktigaste är nu, att vi icke genom det beslut, som Kammaren går att fatta, afklippa all vidare behandling af detta ämne.

Då Riksdagen 1859—1860 beslöt en ny beväringsslag efter det näst föregående Riksdag ställt till Kongl. Maj:ts förfogande medel till utsträckta beväringsofningar, yttrade Riksdagen i sin skrifvelse till Kongl. Maj:t, att, då skyldighet till personligt deltagande i landets försvar måste innefatta åliggandet att under freden bilda och dana sig dertill, rikets ständer hade i Kongl. Maj:ts förslag funnit "ett viktigt steg vara taget att bringa till verkställighet den med nationens beväring åsyftade idé att göra Sveriges krigsförsvar i alla afseenden nationellt, samt beväringen till ett hufvud-element i arméns organisation".

Det är skada, att man icke skyndsammare sökt bygga på den då lagda grunden. Men detta bör dock icke hindra oss att erkänna, att det steg, som togs af 1859—1860 årens Riksdag, var ett betydelsefullt steg. Sedan dess har också den nya Riksdagen tagit ett mycket stort steg framåt

i denna fråga, då den genom 1872 års beslut ur 1812 års beväring författning utrangerade rätt till lega och den sedermera tillkomna rätten till friköp. Emellertid har man under striderna om en fullständig ombildning af vårt försvar icke haft tid och ro att se till, huru vår beväring författning verkat. Nu föreligga sedan många år tillbaka siffror, hvilka äro så upplysande, att ingen bör kunna med godt samvete, vågar jag säga, fatta ett beslut, hvarigenom man skulle ännu en gång undanskjuta frågan om ordnandet af vår nuvarande beväring sinstitution.

År 1884 — jag har funnit siffrorna i ett bland senare häften af krigsvetenskapsakademiens tidskrift — skulle, enligt hvad rullorna öfver de år 1863 födde visade, rätteligen inställa sig 45,354 beväringsskyldige af första klassen, men uteblefvo 11,144; det är närmare en fjerdedel. Af de till 2:a, 3:dje, 4:de och 5:te klasserna hörande voro i rullorna upptagne 26,647 man beväringsskyldige; af desse instälde sig enligt samma källa 3,788, men uteblefvo 20,859. Detta betyder i mina ögon, Herr Talman, att, om så får fortgå, beväring sinstitutionen moraliskt går sin upplösning till mötes. Men det är icke nog dermed. Så ringa är kontrollen öfver de värnpligtige, till den grad saknas beröring mellan beväringen och arméns befäl, till den grad saknas kännedom om de beväringsskyldiges vistelseort, till den grad saknas på förhand ordnad åtgärd för beväringens inkallande, att en mobilisering, gälde den ock blott de yngsta åldersklasserna, skulle förete ett skådespel, som skulle kunna kallas löjligt, om det icke blefve så djupt sorgligt och för nationen vanärande.

År 1870 skulle Belgien mobilisera med anledning af krigsutbrottet mellan Frankrike och Tyskland. Belgien är ett litet land, hvars areal motsvarar en femtondedel af

Sverige. Dess yta är ungefär så stor som Stora Kopparbergs län. År 1870 genomkorsades Belgien af 3000 kilometer jernväg. Mobiliseringen tog ändock en tid af fyra veckor i anspråk. Mobiliseringen skedde under fred. Krig hade börjat mellan grannarne, och Belgien mobiliserade blott för att skydda sin neutralitet. Dertill åtgingo likväl fyra veckor. Hvad *fyra veckor* betyda, visar sig deraf, att endast *elfva dagar* lågo emellan aflemnandet af krigsförklaringen i Berlin den 19 juli och bataljen vid Saarbrücken den 30 juli!

För åttonde gången under det nya riksdagsskicket föreligger förslag till en ny värnpligtslag. Det är väl då, såsom någon förut i dag yttrat, åtminstone icke för tidigt, att frågan kommer till en lösning inom måttligt omfång, hvarom, såsom jag förmodar, båda Kamrarne i år skola kunna förena sig. Om ännu någon tid skulle få förgå, om lösningen af denna fråga skulle uppskjutas till nästa riksdagsperiod efter det nya val blifvit hållna, då — det är en fruktan, som jag icke kan underlåta att uttala — då är det för sent att hoppas på någon lösning. Här växer upp i vårt land en för hvarje dag allt starkare och starkare nihilism; det är icke värdt att säga, att man icke vet, hvad som menas med det ordet. Om man *nu* icke tager detta steg, så att nationen under de två återstående åren hinner vänja sig vid reformen och lära sig inse, att den icke var så farlig, att det icke medför någon "preussisk" militärbörda, lagd på dignande skuldror, så skall vid nästa val af ledamöter till denna kammare resultatet blifva, att ett stort antal af desse män, landsbygdens representanter, som nu sitta här och vilja, om också icke i allt, verka i öfverensstämmelse med mig och de med mig lika tänkande, dock göra något för försvaret, skola blifva ersatta af andre män, hvilka föra med sig hit det från en del folkmöten kända

neutralitetsskränet och afväpningsskränet, så att man der-
efter icke skall kunna genomföra *något* uti ifrågavarande
hänseende. Jag fruktar sålunda, att den dag skall komma,
då vi skola få bittert beklaga, att en stor del af dem, som
vi så ofta här kallat våra motståndare, skola stanna på den
politiska valplatsen. Och sedan — farväl med hvarje tanke
på försvarets förbättrande! Det hjälper sedan icke, att
Första Kammaren, möjligen tryggande sig vid den ännu
oförändrade kommunala rösträtten säger: Vi hafva ännu i
vår hand att säga nej till skattereformer. Hvad blir under
sådana förhållanden utvecklingen annat än den vi med spänd
uppmärksamhet i åratals följt i ett af våra grannland, nemligen
en strid mellan två Kamrar, deri till äfventyrs intet mindre
än landets välfärd är den på förhand förlorade insatsen.

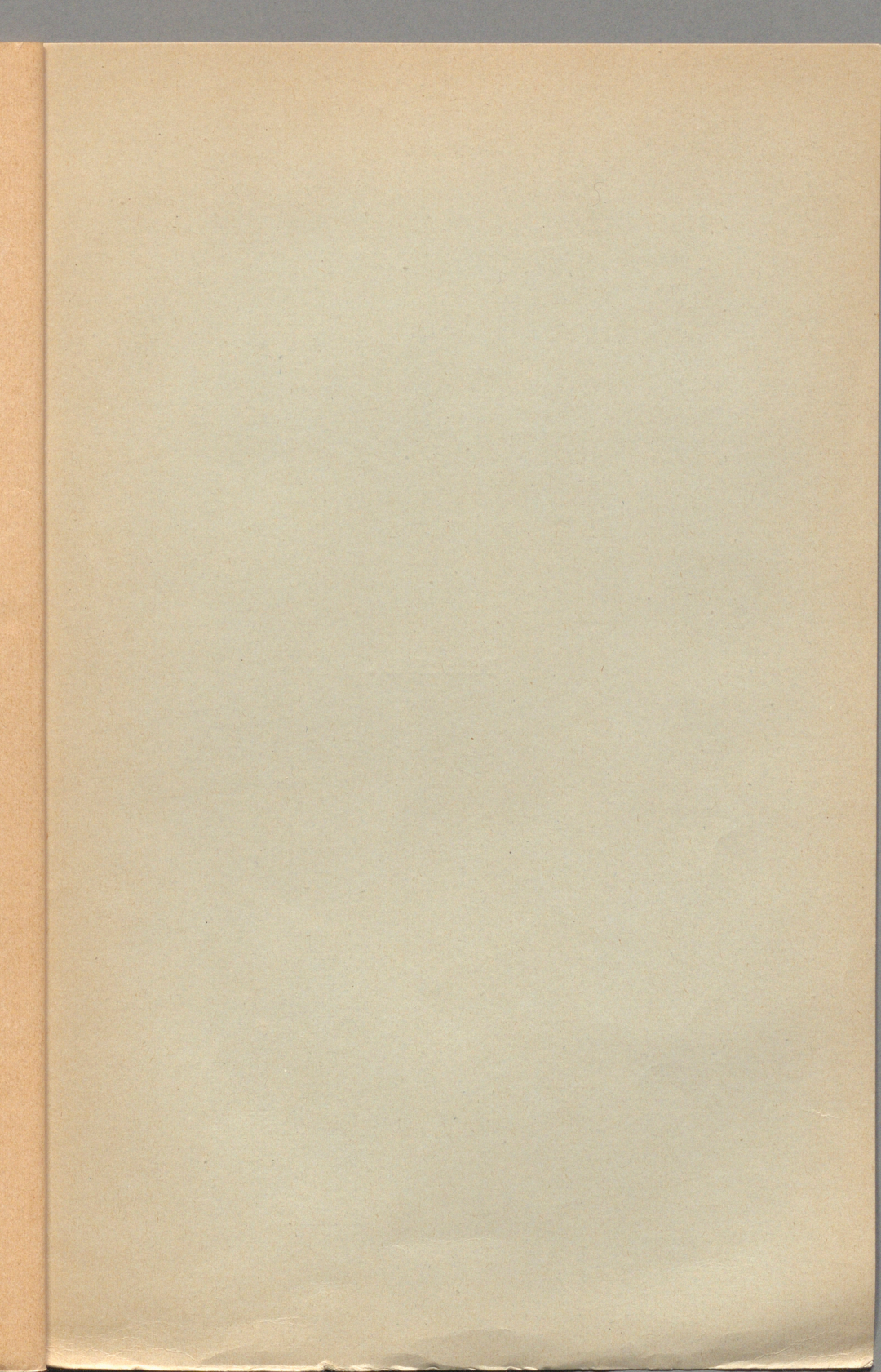
Man har här i dag liksom för några dagar sedan
talat om, att det var Första kammarens skuld, att 1883 års
förslag föll. Det är möjligt. Kan hända! Jag vill dock
hafva sagt, att i denna sak finnes skuld så väl inom som
utom Ilions murar, skuld och fel på alla håll, icke ett enda
undantaget. Men jag vågar tro, att man har något orätt,
då man säger, att det var Första Kammarens skuld, att vi
då icke kommo någon vart. Jag skulle med ett kort ord
kunna nämna hvar skulden låg; men jag vill icke göra det.

Om nu Andra Kammaren fattar ett beslut, som icke
erbjuder någon utgångspunkt för förhandlingar med Första
Kammaren, och om denna sistnämnda skulle visa sig vilja
strängt hålla på hvarje detalj i Kongl. Maj:ts förslag, rörande
vare sig öfningstiden eller beväringssklassernas antal, då är jag
viss om att begge Kamrarne få med hvarandra dela skulden
och ansvaret. En ädel, namnkunnig man, som kände och
älskade vårt land — han har nyligen gått ur tiden —
yttrade vid ett tillfälle, att det icke finnes något öde, att

det gifves alltid ett ögonblick i människans lif, då hon har frihet att välja sin väg. Mig förekommer det, Herr Talman, som, hvad försvarsfrågan angår, detta ögonblick för oss vore det sista.

(Ur Andra Kammarens protokoll 1885, III, n:o 37, s. 36—40.)

Pris: 15 öre.